

N.F.S. Grundtvigs 28. maj-tale

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Forfatter, teolog, digter

Dato

28. maj 1842

Omstændigheder

Foredragsforeningen Danske Samfund fejrede 28. maj hvor kong Frederik 6 i 1831 havde grundlagt de fire stænderforsamlinger (festdagen blev efter 1849 afløst af grundlovsdag). I 1842 holder Grundtvig en tale, omkranset af to sange forfattet til lejligheden

Mine Herrer!

Det er kun lidt, hvad vi i *Danske Samfund* har gjort eller kan gjøre til, at vort *Folkeraads Fødselsdag* bliver en aarlig Høitidsdag, en *Folke-Fest* i Danmark, og det er klart, at, skal det skee, da maa Folke-Raadet selv gjøre Sit dertil, ingenlunde som *Lovgiver*, thi tvungen Glæde er nødvendig Sorg, men som en god *Raadgiver*, Folket føler, vi har baade Ære, Gavn og Glæde af. Vel tør jeg sige, at hvad *Danske Samfund*, lige fra sin Fødsel, har gjort til at indprænte baade 11te *Februar*, 2den *April* og 28de *Mai* i sin egen og Efterslægtens Ihukommelse, vilde netop være en stor Berømmelse for Samfundet, naar disse Hædersdage, og hvad de minde om, desuagtet nedsank i Glemsel; thi at værne om ædle Fædres og Bedrifters Minde, naar det, svagt og ringeagtet, er nær ved at hendøe, ogsaa det er at være sit Fædreland tro til Døden, hvad aldrig vil fattes en Hæders-Krands, saalænge Ædelmodighed lever paa Jorden; men en saadan Hæderskrands, som venter de *Sidste*, der glødede ved Fædrenes Minde, *den* er det nødvendig langt fra os at begjære, da det meget mere er vort inderlige Ønske, at den ringe Begyndelse, vi har gjort til, med *Tale* og *Sang*, at oplive Fædrenes Minde hos deres Børn, snart maa glemmes, baade over en *Kongelig* og *Folkelig Høiskole* til det Samme, og over Folkets almindelige Jubel paa sine Høitidsdage! Og dette vort fælles Ønske vedkiender jeg mig alle Dage som mit *Haab*, thi vel har dette Haab for Øieblikket saameget *Skin* af Urimelighed, at det kanskee *maa* synes Mange latterligt, men det er dog saa sødt for hver *Dannemand*, at hvem det lever hos, som det, Himlen være lovet, ogsaa idag lever hos mig, vil ikke blot dristig vedkiende sig det, men smiler rolig ad alle Ophævelser om dets Urimelighed.

Ja m. H. jo ældre jeg bliver, des fastere sammenvoxer dette Haab med min Sjæl, dette min Ungdoms dristige Haab om det gamle *Danmarks Gienfødelse* og Fornyelse i *Fædrenes Aand*, og jo længer jeg lever, og jo meer jeg lærer, des lysere bliver i denne Henseende mine Udsigter; thi jeg mindes mange Veirlys fra min Ungdom, som kom og svandt, men hvad der for mit Øie var Danmarks Morgen-Stjerne, fordunkles nu af hvad jeg kalder Dagningen, og derfor kan jeg nu baade see og sige tydelig, hvoraf mit Haab oprandt og hvorpaa det hviler.

To Sandheder giennemlyne mig tidlig, og blive mig daglig mere indlysende, den Ene er en *Natur-Lov* for Menneske-Livet, og den Anden et *Historisk Vidnesbyrd* om *Danmark*, og dem vil jeg idag tage mig den Frihed lidt nærmere at udvikle, vis paa, at hvem de to Sandheder blive indlysende, kan umuelig elske *Danmark* uden at dele mit Haab.

Menneske-Livet udvikler sig kun blomstrende i det *Nærværende*, forsaavidt det finder sin Rod i det *Forbigangne* og søger sin Frugt i det *Tilkommende*, saa, for at blomstre, maa Folke-Livet søge sin Rod hos Fædrene og vente sin Frugt af Børnene, og vi veed Alle, det er *Mindet*, eller den levende og kiærlige Ihukommelse, der indvortes knytter os til Forfædrene og Efterslægten til os. Dette er *Natur-Loven*, som vel i forrige Aarhundrede blev høirøstet bestridt og dumdristig trodset, her, som hardtad allevegne, saa vi hørde det baade i Kamrene og paa Tagene, at Mennesket vilde være allerkraftigst og blive allerlykkeligst, naar man, ligesom Markens Dyr, glemde den store Fortid og den grændseløse Fremtid over det nærværende Øieblik; men denne dyriske Vildfarelse af en dødfødt Selv-Klogskab, og denne magtesløse Trods mod urokkelige Love, maatte netop tjene til at sætte Sandheden om Menneske-Livet fra Slægt til Slægt i et klarere Lys, saa nu er det kun *Gienfærd* fra det forrige Aarhundrede, der i Mørket mumle om, at det er med Mennesket som med Kvæget paa Marken, og i det nærværende Aarhundrede søge selv *Franskmænd* at knytte sig til deres Fortid og oplive deres Fædres Ihukommelse!

Selv *Franskmænd*, siger jeg med Flid, begynde at blive *historiske*, thi naar selv disse det flygtige Øiebliks fødte Præster gjør Røgelse paa *Mindets* og *Fortidens* Alter, hvad er da Andet ivente, end at *Fædrenes Minde* vil leve op i hele Christenheden, kun med større og mindre Kraft og Varme, eftersom det falder Folkene meer eller mindre naturligt, saa, naar det kun er en *historisk Sandhed*, at

Danmark fra Arildstid var de kiærlige, søde, dybe, uudslettelige, *Minders Hjem*, da kan det umuelig feile, at jo disse Minder blandt os og vore Børn vil opleve et mageløs herligt *Gylden-Aar!*

Og m. H. naar jeg nu paastaaer dette om *Danmark*, som en historisk Kiendsgierning, da smigrer jeg mig virkelig med, at den Paastand behøver kun en lille Oplysning, som jeg kan give, for at alle Dannemænd vil indsee dens Rigtighed, see med deres egne Øine, at Danmark virkelig, fra *Skjolds* og *Frodes* til *Frederik den Sjettes* og *Christian den Ottendes* Dage, var en saadan *Kiærminde-Lund*, hvor Ilden paa Fædernelandets Alter, selv naar den syndes slukt, var kun fæstet, ulmede under Asken og blussede op, naar Uveiret kom, naar Hvirvelvinde legede med Asken og Jordskælv rystede Alteret i sin Grundvold. For at see det, behøve vi nemlig ingenlunde at gaae tilbage til den graa, den fjerne *Oldtid*, hvor kun Faa kan følge os, og endnu Færre skielne det Virkelige fra det Fabelagtige, som i Sagnet altid sammensvæver, behøve vi ikke engang at beraabe os paa den dunkle, brogede *Middelalder*, da Folkene blindt fulgde alle Hjertets Indskydelser, baade gode og slette, saa for den Sags Skyld kunde vi godt lade staae ved sit Værd, hvad dog er meget for smukt til at oversees: ikke alene, om de ældgamle Dannemænd virkelig bar "tre Aar om Land, Kong *Frode* den *Fredegode*" og kronede hans Minde-Skjald, men ogsaa, om *Fædrenes Minde*, under *Slave-Stormen*, virkelig opblussede hos de berømte *Valdemarer* og hos Helte-Brødrene, *Axel* og *Æsbern Snare*, og om det virkelig var af *Fædernelands-Kiærlighed*, *Niels Ebbesen* glødede, da han vovede og opoffrede sit Liv for det undertrykte, sønderrevne, som det syndes, uden Redning forlorne *Danmark!* Ja m. H. hvad der gjør *Historiens* Vidnesbyrd om Dannemænds udødelige Kiærlighed til Fædrene og gamle *Danmark* saa mageløs indlysende, er, at vi kan blive staaende ved *Nyaarstiden*, baade lys og kold nok, og dog see det Samme, behøve kun at pege paa nye og sikre Kiendsgierninger, for at Alle, som vil, kan see det, ja, for at Alle, som ikke med Flid vende Øinene bort, maae see det. Hvad der skedte her i *Kiøbenhavn* ved *Beleiringen*, i den haarde *Vinter*, under Kong *Frederik den Tredie*; og hvad der skedte tæt herudenfor, paa *Kongedybet*, i det tordensvangre *Foraar*, i *Frederik den Sjettes* Ungdom, og endelig, hvad der skedte paa *Amalienborg*, en *Maidag* i hans Alderdom, kun for elleve Somre siden, det er jo saa sikkert og vist, som hvad der skedte igaar, saa, naar det vidner om den *Danske* Fædernelands-Kiærlighed, som mageløs dyb og udødelig, da er dette historiske Vidnesbyrd aabenbar tusind Gange *klarere* end det, der udspringer fra langt mere glimrende Begivenheder

enten i Oldtid eller Middelalder!

Gaae vi nemlig tilbage til *Oldtiden*, og lade os ikke kyse af Indvendingerne mod det Enkeltes Paalidelighed, som Noget, der ikke anfægter det Heles Troværdighed, saa maae vi dog tilstaae, at brændende Fædernelands-Kiærlighed var da noget Hverdags overalt, hvor man fandt Mennesker, som havde et Fæderneland; og stirre vi paa Middelalderen, da see vi let, at i disse de dunkle Følelsers Herre eller *Frue-Dage*, vidste Folkene sjelden selv hvad der drev dem, og viiste det aldrig saa klart, at jo modsatte Giætninger om deres Bevæggrunde tit kan synes omtrent lige rimelige. I det *Syttende* Aarhundrede derimod, veed vi, at *Fædernelands-Kiærlighed*, selv i ringe Grad, var rar at finde overalt i *Christenheden*, og de ulykkelige *Svenske* Krige viiste kun alt for klart, at ogsaa i Danmark var *Kulden* stærk, som i en Hjerte-Vinter, og derfor staaer *Danmarks Hovedstad*, med sit løvemodige, standhaftige Selv-Forsvar, unægtelig som et *Vidunder* i Verdens-Historien, kun forklarligt af en dyb Fædernelands-Kiærlighed, der ulmede, som en Gnist under Asken, men blussede mægtig op i det *sidste* Øieblik, da Hjertet fælde, det gik paa *Liv* og *Død*, saa hvem der endnu havde mindste Kiærlighed til gamle *Danmark*, og ei vilde see det nedtraadt i Støvet, sønderlemmet og deelt som et Bytte, udsuet og forhaanet af de Fremmede, hvem der ikke vilde, ikke nænde det, maatte, hvad det saa end kostede, beslutte sig til at staae og falde med de *sidste* Volde, der endnu værnede svagt om *Danmarks Krone*, om alle *Danske Minder*, og om det *Danske Kongeriges* ældgamle, vidtberømte, kiærmindekrandsede Navn! Jeg er derfor ganske vis paa, at jo klarere Lyset opgaaer baade over *Danmarks* og over hele Verdens *Historie*, desmere skal de Kyndigste og Viseste beundre *Danmarks Hovedstad* i det *Syttende* Aarhundrede, da den, som ved et stort Mirakel, forvandlede til Rigets Hjerte, og holdt sig som et Kongeligt Hjerte-Kammer, i en Dronning-Barm, der lader haant om alle Fristelser og afslaaer alle Storme!

Dog, m. H. idag har jeg veiet mine Ord, thi jeg vilde ikke selv henrives, jeg vilde oplyse, og derfor vil jeg sige ret udtrykkelig: den *høiadelige* Tænkemaade, som den *Danske* Hovedstads *Borgerskab* og *Middelstand* i det *Syttende* Aarhundrede viiste, baade *under* og *efter* Belejringen, denne *høiadelige* Tænkemaade hos *Borgermænd* og *lavbaarne* Præster, som Rigets Fare umuelig kunde skabe, men kun bringe for Lyset, den er virkelig, saavidt jeg veed, aldeles *mageløs*, er et ligesaa stort som elskeligt Vidunder, og et soleklart Beviis paa, at *saa* fædrelandskiærligt, som det *Danske*, har dog i Grunden intet andet Folke-Hjerte banket, en saadan *tredobbelt* Seier over en frygtelig, haardnakket

Beleiring, og over en dybt rodfæstet Adels-Vælde, men først og sidst over *sig selv*, har intet andet *Borgerskab* vundet!

Midvinters-Festen, til Minde om Fædernelandets Frelse af Dødens Strube, den vil da sikkert, ligesom *Julefesten* fra Arildstid, blive den almindeligste og hjerteligste Folke-Fest i det *oplyste Danmark*; men derfor vil dog *Vaar-Festen*, til Minde om Torden-Braget paa *Kongedybet*, i det *Nittende* Aarhundredes Morgenstund, "før Soel gik op," ingenlunde savne Deeltagelse, men især blive den dristige, glødende, sværmende Ungdoms store Høitid, og, da intet Land har kiærligere *Forældre* end *Danmark*, ogsaa for Ungdommens Skyld, om aldrig for Andet, blive saare høitidelig. Det vil heller ingenlunde være uforskyldt, thi vel kan Daaden paa *Kongedybet* ingenlunde maale sig med *Hovedstadens Heltegierning*, var ingen tredobbelt, men kun en *halv* Seier, og falder langt forklarligere, da i nærværende Aarhundrede Fædernelands-Kiærligheden aabenbar vaagner hos *Folkene*, allevegne, hvor den var før; men ligesom *Kongedybet* flyder naturlig sammen med hele Havet, saa flyder Kampen derover dog ogsaa historisk sammen med alle *Danske* Bedrifter paa "Bølgen blaa," hvoraf selv *Nyaarstiden* har saamange, at Synet med Nødvendighed bliver stort, og desuden er det ikke blot mærkværdigt, men høist besynderligt, at *Danmark* skulde være det *første* Land, hvor Fædernelands-Kiærligheden vaagnede, lyslevende, i det *Nittende* Aarhundrede, saa Dets allertidligste Vaarblomster bogstavelig spirede til Hæders-Krandsen for vore "Helte af anden April." Høist besynderligt, maa den *oplyste* Historiker sige, som seer, at netop paa den Tid var *Danmark* stærkest oversvømmet af det *Attende* Aarhundredes *iiskolde*, hjerteløse *Oplysning*, kun forklarligt af en lønlig Kraft i det Danske Folke-Hjerte, der kan sove som Steen, men vaagner dog strax, naar Fædrelandets Haab, det lille Barn, græder, og overdøver da med sin Stemme ikke blot alle Hovedets Indvendinger, men selv et Torden-Brag, som det, Verdens frygteligste Tredækkere, anført af *Engelands* berømte *Vovehals*, 1801 vakde paa de Danske Strømme!

Og nu endelig Daaden, hvorom denne *Sommerdag* nærmest minder, Kong *Frederik* den *Sjettes* Daad, og især den *Kiærligheds Gierning* af ham, som det nydanske *Folkeraad* er, mon den ei skulde vidne klart om den *Kongelig-Danske* Fædernelands-Kiærlighed, mageløs i sin Tid, eller skulde maaskee en oplyst Efterslægt ei engang finde den et *Maigilde* værd paa de hundrede Øer, for det meste meget smaa, og paa den brune Hede? Jo, saa vist, som *Folkeraadet* var

Kronen, Frederik den Sjette, graahærdet, satte paa sit halve Aarhundredes Værk til Danmarks *folkelige* Gienfødelse og Oplysning; thi hvad det Danske *Folke-Hjerte*, naar det kommer ret til Orde og kan udtrykke sine Følelser, vil sige om den Konge "hvis Bønder ham bar, som *Valdemar*, som *Frode* om Land, med Taare klar," det har vi vel alle følt, det slog selv et Øieblik den store Verden, da den med Forundring hørde Folke-Sukket bruse giennem hundrede Harper ved *Frederik den Sjettes* Baare, som ved *Balders* Baal!

Vist nok m. H. var det langt meer den *ældre* end den *ynge* Slægt iblandt os, som med dyb Vemod hørde det Sorgens Budskab, at *Frederik den Sjette*, et Vidunder af *Fædernelands-Kiærlighed* paa *Thronen*, ei blot i sin Tid, men i Aarhundreder, denne Kongelige *Bondeven*, Danmarks ædleste Borger, der stod kronet og salvet midt i sit Folk, som mellem Brødre, at han var samlet til sine og vore Fædre! Ja, det var kun alt for kiendeligt os *Ældre*, dem, der havde glædet sig ved hans Ungdoms Ry, havde sørget med ham over Danmarks Trængsel, haabet med ham paa bedre Dage, havde lært i Livet, at et Hjerte som hans er allevegne mere værdt end mange lyse Hoveder, og er paa *Thronen* uskatterligt, og var graanede under hans milde, faderlige Septer, os, som græd varme Taarer ved hans Kiste, og det maa altid blive den *ældre* Slægt af Dannemænd, der ret kan skionne paa *Folkeraadet*, som i det Hele paa *Frederik den Sjettes* Daad; thi hvor ægte Kongelige end Begge var, saa havde dog hverken Hans ædle, elskelige Personlighed, eller Hans lange, velgiørende Virksomhed, noget Glimrende, men tvertimod noget saa saare *jævnt* og tilsyneladende Hverdags, at kun de *Erfarne* vil vide at skatte dem, kun den skærpede Opmærksomhed og det øvede Blik kan opdage det Dybe og Frugtbare, Faste og Afgiørende, altsaa det Store i ham og hans Kongelige Daad. Baade Ham og *Danmark* uværdigt vilde derfor *Maigildet* blive, dersom *Ungdommen*, der sjelden lader den beskedne Fortjeneste og den stille Virksomhed skee Ret, og aldrig vil forstaae at udvikle deres høie Værd, skulde lede Betragtningen og føre Ordet; men vi vil ogsaa haabe, den Dag oprinder snart, skiondt vi tør ikke sige, den er oprundet, da de *Ældres* Stemme vil i *Danmark* tilbagevinde sin tabte men naturlige Vægt, saa hvad Oldingen mindes med *Ærbødighed*, vil ogsaa blive Ungersvenden høitideligt, hvad Fædrene erklære for en stor Kiærligheds-Gierning og et folkeligt Størværk, vil ogsaa Børnene lære at elske og knytte glade og store Forventninger til.

Ja m. H. jeg venter Deres og jeg venter Danmarks Tilgivelse, fordi jeg, paa en Høitidsdag som denne, giver en sørgelig Sandhed Røst, saa høi en Røst, som

Aarene, der gjør os Alle lavmælede, tillade, den sørgelige Sandhed, at *Menneske-Naturens* Orden ogsaa hos os, som vel, udenfor *Engeland*, overalt i Christenheden, blev i det Attende Aarhundrede forrykket, og er i det Nittende endnu ikke kommet ilave, saa endnu tænke vel de Fleste, det er de *Unge*, der skal føre Ordet, og de *Gamle*, der skal tale dem efter Munden eller tie, de *Unge*, der skal føre an, og de *Gamle*, der skal følge efter eller krybe i Krogen, hvad dog aabenbar er den forkerte Verden, er den bagvendte Orden, altsaa en *frygtelig Uorden*. Det strider nemlig ikke blot, som Enhver kan see, mod al Ret og Billighed, da det aabenbar tilfalder dem, der har Tiden for sig, ei dem, der snart har lagt den tilbage, at tie og bie, men det maa nødvendig, skiøndt Ungdommen naturligviis *ikke* forudseer det, have de bedrøveligste og ulyksaligste Følger, naar de skal vise Veien, som ei selv har reist den, og naar hele Menneske og Folke-Livet skal rette sig efter deres Hoved, som, hvor godt end Hovedet kan være, endnu af Erfaring kun kiende meget lidt til Livet, og fattes tillige i Regelen den stadige Eftertanke og rolige Besindighed, som hører til ret at benytte *sin egen*, end sige da Andres, hele Folkets og Menneske-Slægtens, Livs-Erfaring, eller, kan de virkelig nøies med Mindre, de, der i vore Dage vil give de menneskelige og borgerlige Forhold en ny *Skikkelse*, naar det ikke skal blive en Omvæltning til Undergang, men en Opreisning til Folkeheld!

De maae ikke troe m. H. at jeg skyder Skylden for denne frygtelige Uorden ene paa Ungdommen, end sige da paa de Yngre for Øieblikket! Nei, som Historiker, veed jeg godt, det er en Brøde, som vi Alle og som flere Slægter dele, en Brøde, vi derfor, om det skal gaae godt, ikke maae skyde paa hinanden, men skulde heller kappes om at afsone, for at ikke det velsignede Fæderneland, som det *Danske* Hjerter dog baade i Gamle og Unge maa elske, skal komme til at bøde haardt derfor. Ja, m. H. i *Billighed* og *Taalmodighed* skal vi Ældre endogsaa gjøre meer end kappes med de Unge, thi begge Dele falde os naturlig meget lettere end dem, og da Ordenen engang er forrykket, tør vi kun vente meget lidt Billighed og Taalmodighed af den nærværende Ungdom, kunde slet ingen vente, naar vi ikke hos den *Danske* Deel af Ungdommen turde forudsætte langt mere Fædernelands-Kiærlighed i Grunden, end hos nogen Anden. Vi skal derfor taale, at Ungdommen taler vildt og stolt og ufornuftig om en Fortid, som den ikke kiender, taale, skiøndt det skiærer os i Hjertet, baade den kaade Spot, og den ligesaa uforstandige som ukiærlige Rettergang, med, hvad vi erkiende for ædelt og dyrebart, og nødes vi end stundum til, som jeg i denne Time, uforbeholden at yttre vor dybe Misfornøielse dermed, skal det dog skee vemodig, uden Bitterhed. Vi skal fremdeles taale, at Ungdommen driver Spot med os selv, med

vor Livs-Erfaring, vore Formaninger, Raad og Forslag, som om det var idel Daarskab, eller dog *forældede* Anskuelser, Fordomme af *indskrænkede* Hoveder, som ei formaae at fatte den *nyere* Tids-Aand, med sine store Opgaver, sine dybe Betænkninger og vidtomfattende Planer; vi skal taale det, deels, fordi vi maae betænke, at alle vore Skoler, *høie* og *lave*, kun har været skikkede til at danne en *selvklog, indbildsk* og *hovmestererende* Ungdom, og deels, fordi det er baade det Klogeste og det Bedste, vi kan gjøre; thi kunde vi end knuse den Ungdom, der ringeagter og spotter os, da havde vi kun Skam deraf, og Fædernelandet, hvis *Haab* en munter, dristig og fremsagt Ungdom er, ubodelig Skade. Uagtet vi derfor ikke tør vente at udrette stort med vore rolige Indvendinger mod Ungdommens *unaturlige* Modenhed til at bedømme gamle Statsmænd, Tænkere og Folkefærd, og dens *urimelige* Forstand paa det *Menneske-Liv*, den ikke kiender af Erfaring, men kun af sine egne løse Formodninger og af Bøger eller Aviser, saa skal vi dog indskrænke os til saadanne, snart spøgende og snart alvorlige, Indvendinger, og til rolig Udvikling af, hvad Menneske-Slægten, Folkets og vor egen Erfaring har lært os.

Naar Ungdommen saaledes rask fortæller os, at ved *Folkeraadets* Oprettelse er slet Intet vundet, naar det ikke kan blive *lovgivende*, altsaa holde op at være et "Raad," og blive baade Kongens og Folkets "*Øvrighed*," da maae vi vel, baade paa gamle *Danmarks* og egne Vegne, alvorlig frabede os en saadan *Regnebogs-Øvrighed*, til man beviser os, at *Hænder* og *Fødder* sandsynlig maae være de *klogeste*, for de er *To*, og kan da unægtelig overstemme *Hovedet*, som kun er *Eet*; men vi skal dog især utrættelig bede Ungdommen betænke, at om *Folkeraadets* Oprettelse end ikke havde gjort andet end at skiære *Ungdommen* for *Tungebaand*, saa skulde den dog nødvendig selv kalde det *slet ingen* Ting, men hellere, for sin egen Skyld, enes med os om, at Folkeraadets Oprettelse var alt store Ting i vort lille Land, om de end ikke, med os, vil takke og rose Kong *Frederik* den *Sjette* derfor.

Altsaa, m. H. Ungdommen sige for mig, og især om mig, Alt hvad den vil, og gjaldt mit Raad noget hos de *Ældre*, skulde Ungdommen vist sjelden eller aldrig nødes til at forsvare sin *Mund* for nogen anden *Ret* end *Mundens*, som er hele Menneskeheden, følgelig alle Folks og Aldres, *Høiesteret*; men har Ungdommen mindste Fædernelands-Kiærlighed, og Den maa have megen, hvis der virkelig flyder "*Dansk Blod*" i dens Aarer, da lære den dog at finde sig i Billighed, finde sig i, at vor *Stats-Forfatning* og vort *Borgerlige Selskab* ikke omstødes eller omstøbes efter dens krusede Hoved, og finde sig i, at vi *Ældre* bevise, og stræbe

at overbevise baade Gamle og Unge, baade Høie og Lave om, at det ikke blot var splittergalt, men bremenfeldsk latterligt, da vor Ungdom er barnlig uvidende om de allerførste Grunde i borgerlig Selskabs-Indretning og Folke-Styrelse, ja, veed ikke engang, at Danmark har en "*Constitution*" ligesaavel som *Norge* eller *Engeland*, saa Spørgsmaalet er kun, hvem der har den *bedste*? Og dette væsenlige Spørgsmaal, som al Verdens gode Hoveder umuelig kan besvare uden efter *Erfaringens* Vidnesbyrd, og med nøie Kiendskab til det Folk, baade forud og nu, hvis *Stats-Forfatning* man vil bedømme, dette væsenlige Spørgsmaal, som vor Ungdom endnu aabenbar slet ikke har fattet, det Spørgsmaal maa Ungdommen virkelig tillade mig baade at kræve forstaaet og besvaret, af hvem der vil bryde Staven over den *Danske Constitution* af 1660 og 1831, og til man giendriver i det mindste Alt hvad jeg har anført til *denne* Constitutions Priis, som den *Allerbedste* for *Danmark*, saalænge siger jeg endnu saa høit, som jeg kan, at den fri *Folke-Stemmes* Opvækkelse fra de Døde ved *Folkeraadets* Stiftelse, den bærer ikke blot umiskiendeligt Præg af et folkeligt og høikongeligt Hjerte hos Stifteren, men den raadte Bod paa den *eneste* Mangel, der var ved den *Danske Constitution* af 1660, den var en langt større Gierning end Kongen eller Nogen af os vidste, den var et Kongeligt Kæmpe-Skridt til den *virkelig* bedste Stats-Forfatning, og den er en frugtbar *Spire* til en lys og herlig og glædelig Fremtid for Danmark, saa, hvis Spiren ikke forulykkes, da vil et *blomstrende Rige* blive Kæmpe-Blomsten eller Blomster-Krandsen paa *Frederik den Sjettes* Grav!

Nu, m. H. Ungdommen maa gjerne sige, det er kun en "Taler-Blomst," frisk eller falmet, som man behager, men jeg vil ogsaa have Lov til at spørge: *hvad* er al *Ungdommens* Tale og Skrift om Stats-Forfatning, uden i det Høieste en Taler-Blomst, frisk eller falmet, som man behager, saalænge Ungdommen ei engang veed, at en fri *Folke-Stemme* er noget Stort, uberegnelig Frugtbart, men kalder den en *Ubetydelighed*, ikke engang et vrantent Maigilde værd! Nu, den Ungdom kan maaskee være meget klogere end jeg paa tusinde andre Ting, men paa *Aand* og *Hjerte*, paa det vingede *Ord*, paa *Folke-Liv* og *Borgerligt Selskab* og *fælles Bedste*, under alle Himmelegne og til alle Tider, men fremfor Alt i *Danmark* og *nuomstunder*, paa alt Saadant er den Ungdom dog virkelig til Forbauselse uforstandig, som anseer den fri *Folke-Stemme*, der dog unægtelig giver *Hjertet* Luft og giver *Aanden Leilighed* til at virke med hele sin Kraft, anseer den for en *Smaating*, naar ikke de "*fleste* Stemmer" i vort *Folkeraad* kan komme til at herske over *Øvrigheden* og over hele Riget. Den *æventyrlige* Forudsætning, at den *virkelige*, veloplyste *Folke-Stemme* vil sædvanlig falde sammen med de *fleste*

Stemmer i noget *berskende* Folkeraad paa hele Jordens Kreds, og at nogen Konge, som er Kronen værd, vil lade Andre, der sædvanlig slet ikke forstaae det, styre *Septeret* i Hans Haand og paa Hans Ansvar, den vil jeg her skiænke Ungdommen; men at den kalder det mægtige Vaaben, hvormed alle *fredelige* Erobringer maae skee, og som ingen Regiering i Tidens Længde kan trodse, kalder den *fri Folke-Stemme* en *Smaating*, det er af Stats-Reformatorer i det *Nittende* Aarhundrede dog alt for galt, kun forklarligt af slette Bøger fra det *Attende*, som uheldigviis maa være faldet i vor Ungdoms Hænder, og har bildt dem ind, at det er *Smaating* at styre hele Verden, end sige det lille Danmark, naar man kun kan faae *Lov* til det, saa det, at Alle og Enhver har *Lov* til at styre Riget, naar de kan, det er "*Folke-Frihed!!*"

Men er nu den *fri Folke-Stemme*, som vi har, saa stor en Ting, hvorfor har den da ikke virket stort hos os? Saa spørger Ungdommen, og vi Gamle svare naturligviis: fordi den var *for svag* baade hos jer og hos vort *Folkeraad*, fattedes den *aandelige Kraft* til at giøre sig giældende, som kun brændende Fædernelands-Kiærlighed og folkelig Oplysning i Forening kan give den, saa, før den kan virke andet Stort end store Ulykker, maae baade I og Folkeraadet lære, at af *folkelig Oplysning*, det er Oplysning om hvad *Godt* der lader sig giøre med det *Danske Folk*, og *hvordan* det bedst lader sig giøre, *deraf* har vi Alle meget for lidt, har Folket i det Hele *slet Intet*, saa Folket giver endnu sin Stemme og vælger sine Talsmænd *iblinde!* Men, siger jeg, den *fri Folke-Stemme* er ligefuldt noget saare *Stort*, dens Gienfødelse var saavist et stort Kæmpeskridt, som Overgangen fra *Død* til *Liv* er det Største af Alle, skiøndt vi nok veed, at *Livet* i sin spæde Alder giør ingen Kæmpeskridt, og trænger nuomstunder, for engang at giøre dem gode, til først baade at voxe og at gaae i Skole. Men lad den spæde Folke-Stemme, der i Virkeligheden jo kun er *sex* Aar gammel, faae Tid til at voxe og lære at give *sunde* Raad; og lad vort Folkeraad lære, at for at give dem om noget saa Vigtigt og Omfattende, som *Stats-Forfatningen*, trænger Det til langt mere *Lys* over Menneske-Livet, især i sin *Danske Skikkelse*; og lad *Folkeraadet* giøre Sit til, at denne *Oplysning* for *Livet* faaer, trods alle *Grammatikers* og især den *Latinske Grammatiks* Indvendinger, sin rette *Brændpunkt* paa en *fri* og *folkelig* Høiskole! Lad det kun først skee, som aabenbar maa skee, før man enten veed eller kan sige, *hvad* den fri Folke-Stemme i Danmark er, og kan udrette! Og dersom da det sig selv bevidste, virkelig oplyste, Danmark ønsker at have *Fleerheden* i et uberegneligt, idelig afvexlende, for alle muelige Laster og Daarskaber mageløs udsatte, Folkeraad til sin egenlige *Styrer* og *Lovgiver*, eller

ønsker Danmark sig heller et indviklet Maskineri, der binder *baade* Kongen og Raadet, saa alle Misbrug foreviges, alle sande Fremskridt forebygges, al *hjertelig* Deltagelse i *Fædrelandets* indvortes Anliggender bliver *baade* Kongen og Raadet og Folket saa godt som *umuelig*; nu, da har saadanne Ulykker timedes saa tit, at det Folk, der ønsker, end sige den fri Folke-Stemme, der kræver en af dem, vil være den vis nok, og skal vist aldrig finde, den kom for seent!

Dog, m. H. jeg er vis nok paa, det har slet ingen Nød, at det *virkelig* oplyste Danmark vil forlange nogen anden Stats-Forfatning, end den, der, udsprunget af en mageløs Fædernelands-Kiærlighed, er skikket til at nære den, altsaa *Kongelig Enevoldsmagt* og *fri Folke-Stemme*, som *Danmark*, ved sine Borgeres Ædelmodighed 1660, og ved sin Konges tilsvarende Ædelmodighed 1831, fik, og behøver kun ret at forstaae, for at maatte lykønske sig med, ja, høilig forundre sig over, som en Lykke, vi kom hardtad sovende til!

Til denne rette Forstand paa vor ypperlige *Danske Constitution*, og især til at fordærve dem Spillet, der vil have den misforstaaet, som om den var en *Trællestand*, kunde det maaskee nok behøves, at Danmark fik en *nyskrevet Grundlov*, hvori det *udtrykkelig* erklæredes, *hvad* Enevoldsmagten, som en *Folke-Gave*, er og maa være, og *hvad* den *fri Folke-Stemme*, som *Enevolds-Kongens* Giengiæld, nødvendig maa *hævde*; men hvem tvivler heller om, at naar det havde været en saadan *Sammen-Smeltning* af Venne-Gaverne 1660 og 1831, Folke-Raadet havde meent og viist Tjenligheden af, da det forlangde *Grundloven* forbedret, det jo da vilde naaet sin Hensigt, selv under en langt mindre *frisindet* og *klarøiet* Konge end *Christian den Ottende*!

Altsaa, m. H. Ungdommen sige, hvad den vil, og kalde mig længe nok en *Trællesjæl* paa slet *Latin*, enten fordi Den kun kan daarlig Dansk, eller undseer sig ved det fyndige Ord; jeg siger ligefuldt: saa vist som *Kongen*, efter den *Danske Constitution*, har ingen *Haand-Fæstning*, og *Folket* ingen *Mund-Kurv*, saavist har derved *baade* Konge og Folk faaet *den Frihed*, de behøve, for at sammenvirke til fælles Bedste, saa, hvis Ungdommen virkelig ønsker det *Danske Folk* Frihed til at udvikle sig efter sine Anlæg og Hjertens-Lyst, og ønsker Danmark en blomstrende Tilstand, da veed den slet ikke hvad den selv siger, naar den kalder den fri Folke-Stemme ubetydelig og kræver *lovgivende* Myndighed for *Folkeraadet*, enten som det nu er, eller som det vilde være, naar det med to Kamre skruede sig selv tilbage til *Middel-Alderen*, og skildte os

nødvendig ved Frugten af vort Borgerskabs og vor Enevolds-Konges mageløs ædle Bestræbelser, som nedrev alle *Skillerum* mellem *Kongen* og *Folket*, saa den eneste Mægler imellem dem skal være det fribaarne og frimodige, venlige og besindige, *Ord* paa *Modersmaalet!* Jeg veed derimod, hvad jeg siger, og det er mit glade *Haab*, at om det end gaaer i Langdrag, vil dog *Danmark*, folkelig, det er levende og fædrelandskiærlig, oplyst, faae at see, jeg vidste hvad jeg sagde, og sagde det Bedste, jeg vidste, ved at lovprise en Forfatning, hvorefter Kongen og Folket ei har anden Mægler imellem sig end dette paa begge Sider fri og venlige *Ord*, *offenlig* netop den samme Mægler, som altid *hemmelig* i Menneske-Barmen forbinder, forliger og stræber at forene, *Aand* og *Hjerte*, som jo er, hvad *Konge* og *Folk*, naar Tilstanden skal være menneskelig, maa svare til, og naar den skal blive glædelig, maa stræbe paa det Venligste og Klareste at udtrykke. Saavist som derfor det sidste *Borgerlige Skillerum* mellem Konge og Folk i Danmark, det, som *Embeds-Standen*, endogsaa mod sin Villie, udgjorde, faldt ved *Folke-Raadets* Oprettelse, hvori *ingen Stand*, som saadan, har Sæde eller Stemme; saavist satte *Frederik den Sjette*, med sit aabne Brev af 28de Mai 1831, den Danske Fædernelands-Kiærligheds Storseigl paa Forfatningen af 1660, saa den *Maidag* maa i det *folkelig* oplyste *Danmark* nødvendig blive en Høitidsdag, vel størst for de *Gamle*, men dog stor og glædelig for alle dem, ikke Blæk alene, men fremfor Alt Blod, det *Danske Blod*, som randt i vore Fædres Aarer, og i Ingens renere og ædlere end i Kong *Frederik den Sjettes*, i Sandhed gav *Indfødsret!* Jeg veed det godt, der hører megen Fædernelands-Kiærlighed og Lykke til, at et *Folke-Raad*, taget saa godt som paa Slump, skal i det Hele føle sit høie Kald, kiende sine Grændser, og rødmende tilstaae, at det er ikke større Rettigheder, men mere *folkelig* Kundskab og Vidskab, det fattes, for at give den fri Folke-Stemme Kraft og Gyldighed; men har Danmark faaet en Stats-Forfatning, som forudsætter samme Fædernelands-Kiærlighed og Lykke, hvor kan da Nogen, som seer det, andet end haabe en *tilsvarende* Stemning og Oplysning, baade hos Raadet og Folket, hvorunder Riget vil blomstre, og den store Verden lære, at Fædernelands-Kiærlighed er dog baade Folkets største Dyd og Thronens bedste Støtte, medens Lykkens eneste sande og levende Kilde, naar man om *Folke-Lykke* hører *Hjertets* Stemme, er *Himlens Velsignelse!!*

Kilde

grundtvigsværker.dk

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Festtale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/n-f-s-grundtvigs-28-maj-tale>